

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU PROFESORA MICHALA TOPOLSKÉHO

Príležitosťou pre sprítomnenie bohatého, plodného, i keď vnútorne protirečivého života a diela profesora Michala Topolského, je jeho životné jubileum (6. apríla 1986 sa prof. M. Topolský dožil 80 rokov).

Životná dráha profesora H. Topolského, rovnako ako životné osudy jeho rovesníkov „bojujúcich za pravdu a človeka“ a hľadajúcich pravdu a človeka, niesla sa v znamení napätia, prekonávania prekážok, dočasných pádov, kryštalizácii ideí, názorov a postojov, kým „nevyzreli pomery“; ale sa niesla aj v znamení jednoznačných stanovísk, principiálnej, v záujme „vecí celku“ orientácie, v ktorej sa čoraz výraznejšie črtali kontúry budúceho marxisticko-leninského vedca, teoretika, filozofa a pedagóga, zastávajúceho významné štátne i verejno-politické funkcie.

Slovom, nebola to ľahká cesta, pretože doba, v ktorej sa formovala osobnostná svojbytnosť progresívne mysliaceho a konajúceho mladého Topolského, či už ako gymnazistu v Petrovci (maturoval v Novom Sade r. 1926), alebo aj ako poslucháča Karlovej univerzity v Prahe (kde promoval za doktora filozofie r. 1934), a neskôr ako redaktora časopisov *Národná jednota* a *Slovenská jednota* (v Budapešti r. 1942—1944), bola dobou „čiernych chmár“, dobou vzrastajúceho fašistického nebezpečenstva, krutého prenasledovania, dobou koncentračných táborov, preplnených väzňíc, ktorým sa nevyhol ani on sám (r. 1941 bol spolu s A. Siráckym v Novom Sade zatknutý a uväznený).

Neboli to však iba sociálno-politické problémy, s ktorými musel mladý prof. Topolský zápasiť. Formovanie jeho osobnostnej svojbytnosti bolo poznamenané aj úsilím o marxisticko-leninský ideovo-svetonázorový obrat; bol v znamení hľadania a nachádzania účinných teoreticko-metodologických postupov a stanovísk ku komplexu spoločenskovedných, kultúrno-etických, sociálno-politických i „rýdzo“ gnozeologických otázok. Bolo to hľadanie a nachádzanie, ktoré už v etape „revolučnej intelektuálnej zrelosti“ osobnosti profesora Topolského bolo spojené s praktickým protifašistickým a národnoslobodzovacím bojom; v tejto súvislosti ide už o filozofickú tvorbu, v ktorej vedome profesor Topolský stojí na dialektikomaterialistických pozíciách.

Tento radikálny prelom, ktorým prof. Topolský povýšil svoje ďalšie vedecké práce na úroveň gnozeologického pokroku v chápaní „vedy, človeka a reality“, nastal hlbokým a systematickým, v zásade však tvorivým osvojovaním výsledkov sovietskej filozoficko-vedeckej tvorby. Na toto obdobie, už marxisticko-leninsky zrelej filozofickej tvorby (približne od r. 1953), sa viažu také významné autorové štúdie ako: *K otázke charakteru vied, Vedec, veda a vedecký fakt, Filozofia, prírodné vedy a medicína, Realita a poznanie, Lenin a veda*, atď.

V uvedených štúdiách už z jednoznačných marxisticko-leninských pozícií prof. Topolský rieši základné, dobou aktualizované teoreticko-metodologické a svetonázorové problémy vedy, vedeckého poznania, jednoty teórie a praxe, dialektiky subjektu a objektu, človeka a sociálneho sveta atď.

Aj keď dominujúcim okruhom otázok, ktoré boli v centre pozornosti

prof. Topoľského, bola veda, nešlo mu len o „čistú vedu“ v jej „čistej“ akademickej podobe, resp. o holý gnozeologizmus, ale o účinnú aplikáciu jej produktov] na širšie spoločenské procesy ako aj na potreby politiky a ideológie KSČ. [K predmetnej problematike sa vyslovuje v štúdiách *Teoreticko-vedecké základy politiky KSČ, Aktuálne úlohy historického materializmu u nás, Lesk a bieda experimentálnych metód vo vede a myslení* atď.]

Avšak aj v dôraze na prakticko-spoločenské a ideovo-politické či svetonázorové stránky vedy a vedeckého myslenia má byť dominujúcim určením marxisticko-leninského vedca jemu vlastný zmysel byť „odborne na úrovni“, t. j. vedecky správne myslieť alebo „zodpovedne si vykonávať svoju odbornoprofesióvu povinnosť“. Tak základná dimenzia osobnosti vedca prerastá do „kategorického imperatívu“ sústavne pracovať na svojom mravnom, kultúrnom a intelektuálnom potenciáli: „Tvorivé, hľadajúce pochybovanie, názor, že každý poznatok je len etapa v myslení, v hľadaní a objavovaní — to je naozaj živná pôda každého vedeckého rastu, dynamizmu a víťazenia, základný predpoklad vedy ‚vífaziacej a bojujúcej‘“, hovorí v tejto súvislosti prof. Topoľský a dodáva, že ak vedci v sebe „nerozvíjajú zmysel pre nové, ak sú tuctoví a ani trochu originálni, ak teda len opakujú, parafrázu, prežívajú, napodobňujú aj štýlom predchodcov a umrťujú v sebe cit v úsilí dosiahnuť všeobecný vedecký jazyk, potom s ich vedou to nie je a nemôže byť v poriadku“. (In: Úloha svetonázoru v chápaní podstaty a spoločenského zmyslu vedy“.)

Nie menej záslužná je činnosť prof. Topoľského, ktorá je zameraná aj na boj o čistotu marxizmu-leninizmu, na nemilosrdnú kritiku filozofického revizionizmu, ktorému najmä v šesťdesiatych rokoch podľahli aj mnohí naši filozofi a teoretici. V kritike tohto ideového nepriateľa marxizmu-leninizmu poukázal prof. Topoľský na jeho historicko-sociálne a gnozeologické korene, ako aj na tie ideovo-teoretické zdroje nemarxistickej filozofie, ktoré — raz bezprostredne, inokedy sprostredkovane, „zašifrovane“ — sa výrazne podieľajú na revizionistickej dezinterpretácii nielen ideového dedičstva klasikov marxizmu-leninizmu, ale aj výdobytkov súčasnej teórie (i praxe) výstavby socializmu. Jeho štúdie *Filozofické korene a dôsledky revizionizmu koncom 19. stor. a dnes, Problémy revizionizmu vsúčasnej filozofii a ich medzinárodný charakter, Filozofia Praxisu a my* atď. budú bezpochybné trvalou teoreticko-metodologickou a svetonázorovou smernicou zápasu s našimi ideovými protivníkmi.

Vedecko-výskumná a publikačná činnosť prof. Topoľského je popretkávaná nielen „širšími spoločensko-politickým potrebami“; je zároveň aj výrazom, prostredníctvom marxistickej vedy, naučiť najmä mladú študujúcu generáciu filozoficky myslieť, t. j. „myslieť v podstatných súvislostiach a vzťahoch“, vďaka ktorým „vec je taká, a nie inakšia“. Toto krédo vedecko-výskumnej činnosti prof. Topoľský celých šesťdesiat rokov „pretavoval“ denno-denne do svojej pedagogicko-výchovnej praxe. Jej výsledkom je dnes množstvo ním vychovávaných filozofických osobností, pedagogických pracovníkov a verejno-politických činiteľov a donedávna — ešte aj schopných a nadaných poslucháčov, ktorí s neskrývaným obdivom a záujmom si osvojovali na prednáškach prof. Topoľského jeho „logiku myslenia“ a rečnícke umenie.

Nebolo by to však dialekticky celistvé sprítomnenie života a diela prof. Topoľského dnešnej filozofickej obci, keby sme nezaostrieli pozornosť — i keď

torzovite a „panoramaticky“ — aj na jeho významnú verejno-politickú činnosť, bohatú v miere, v akej sa prezentuje jeho ostatná činnosť vedca a pedagóga. Vo všetkých funkciách, ktorými ho poverili najvyššie štátne a stranícke orgány (bol dekanom Pedagogickej fakulty UK, rektorom a prorektorom Univerzity Komenského, dlhoročným vedúcim Katedry filozofie a metodológie vied na Lekárskej fakulte UK, vedúcim Oddelenia marxisticko-leninskej filozofie na Ústave marxizmu-leninizmu UK, námestníkom povereníka školstva, predsedom Spoločnosti pre šírenie politicko-vedeckých poznatkov, predsedom Slovenskej filozofickej spoločnosti, lektorom ÚV KSS, lektorom MV KSS atď.) prof. Topoľským presadzoval idey marxizmu-leninizmu; aktívne sa zapájal s jemu vlastnou vervou do plnenia úloh, súvisiacich s rozvojom teórie a ideológie marxizmu-leninizmu a s otázkami politiky a ideológie strany v ich jednote a praxi výstavby socializmu. Nebolo výraznejšieho obdobia v živote našej socialistickej spoločnosti, v ktorom bohatá a mnohorožmanitá činnosť prof. Topoľského, vedca, pedagóga a verejno-politického činiteľa integrujúcim spôsobom neprispela k „upevňovaniu fundamentu marxisticko-leninského žulového celku“, k všeobecnému rozvoju našej spoločnosti v smere humanizmu a pokroku.

K významnému životnému jubileu prof. Michala Topoľského želáme v mene jeho bývalých spolupracovníkov, Ústredného výboru Slovenskej filozofickej spoločnosti pevné zdravie, dobrú pohodu v osobnom a rodinnom živote. Nech čas, ku ktorému mal prof. Topoľský vždy „filozofickú úctu“, v rovnakej úcte aktualizuje jeho život a dielo.

Vasko Kusin